

dicit. Bonum est nos hic esse. s. in clau-
stro qz uiuit ibi hō purius. quiescit se-
curius irrorat frequētius. cadit rari⁹.
surgit facilius. incedit rucius p̄m̄iaf
copiosius. **Dec ber.** **U**itemus ergo cla-
re ualde fructuosum esse ⁊ salubre con-
uersari in monasterijs p̄ habitū religi-
onis cū tot bona occurrāt x̄po dilectis
Queramus ḡ dei gr̄as p̄ ingressum or-
dinis ⁊ ip̄e dignabitur nos suscipere in-
ter brachia sui amoris testāte br̄o ber.
qui d̄r. **Bonus** es dñe anime q̄renti re-
occurris amplecteris sponsū te exhi-
bes qui es dñs ymo q̄ es sup̄ oīa deus
bñdictus in secula. **Dec ber.** **Fugiam**⁹
igif mundū qui amaritudine plenus
est p̄ introitū religionis leuēmus cor
ad celū p̄ affectū dilectōis ubi solū uer-
ra est dulcedo ⁊ iocūditas dicēte br̄o
aug. in glo. sup̄ ps. **Amaritudine** ple-
nus est mūdus apud solūz deū est iocū-
ditas. **Uñ** cor leua in celū p̄ quos gra-
dus. **Gradus** ⁊ affectus sunt iter tuū uo-
luntas tua est. **Amando** ascendis neg-
ligendo descendis. **Stans** in terra in
celo es si diligis. non em̄ sic leua⁹ cor
quō leuatur corpus ut leuetur locum
mutat. **Quocūqz** ḡ cor se p̄uerterit in
terrenis rebus amaritudinem inuenit
vnde dulcescat non habet nisi leuet se
ad deū **Dec aug.** **Et** qz pressura ⁊ ama-
ritudo ⁊ fallax est pax in mūdo pax ar-
vera est in dño dicente ip̄o dño in mū-
do pressurā habebitis in me autē pacē
Uñ adleramus deo p̄ sanctā cōuersa-
tionē ut pacem habeamus **R** **De**
hac duplici pace d̄r **Hugo** in libro de
claustro aīe. **Duo** sunt gr̄a pacis vna
qm̄ x̄pus dat. altera qm̄ dat mundus
pax mūdi est ut a deo recedas ⁊ diabo-
lo p̄sentias pax uero x̄pi est ut expellas
diabolū ⁊ diligas deū. pax mūdi est ut
mūdus tibi ⁊ tu mūdo placeas ⁊ sic fa-
ciatus terrenis uoluptatib⁹ inferni cru-

ciatibus in eternū succūbas pax x̄pi ē
ut aduersa mūdi vsqz ad mortē paciē-
ter tolere⁹ ⁊ sic post mortē future uite
felicitatē securus expectes. **Dec bul-**
go. **Secremur** igif x̄pi uestigia eius do-
ctrinam ⁊ exempla imitando p̄ ingrel-
sum religiōis inibi seruiēdo sancte re-
ligio seqz uiuendo ut post hanc uitā ad
ip̄sum puenire ualeamus ip̄e enim est
uia uitas ⁊ uita. **Sup** quo dicit br̄o
aug. **Ac** si cui libet sectori suo dñs di-
cat. **Quo** uis ire per me uade quia ego
sum uia si per me uadis laq̄os euadis.
Quo tēdis uenire ego sum ueritas. ad
me ueni. festina simpliciter uenire ut pos-
sis feliciter puenire. **Si** in ueniendo f-
uas qd̄ iussi in pueniēdo reddā quod
promisi. **Ueritas** em̄ sum mentiri nel-
icio ubi uis pmanere cū puenieris ego
sum uita in me mane. **Si** in meis ui-
ner ueniendo ⁊ pueniēdo in me mane-
bis sine morte uiuēdo. **Dec aug.** **fi.**
De modo cōuersionis ad deū ⁊ de
uocātōe qualiter dñs suos quos
preelegit sibi ab eterno soleat uocare
ad penitentiā ⁊ sanctam cōuersationē
sufficientē modo habeo informātōem
Sz nūc quero ut illi qui relinq̄ntes
mūdū gratia spiritus sancti inspirati
et se trāfferentes ad sanctā p̄uersionē
habitū religionis assumēdo paciūtur
aliqua impedimēta siue tēptatōes an-
te ingressū ordinis uel intra tempus
probationis. **Caplm. XII.** **Pater**
Sire te uolo qz
penitentiam ⁊ conuersionem
ad deum multa sunt impe-
diētia maxime tū hęc **U** uidelicet
inuidia dyabolica fragilitas siue infir-
mitas humana. ⁊ consuetudo peccan-
di mala. **Malignus** enim spiritus ho-
stis generis humani cum p̄siderat pec-
catorē gracia se uisitāte esse compū

etum et velle relinquere mundū atq; p
penitentiam et conuersionē appropin
quare deo. mutando vitam vel habitū
p ingressum religionis. omnē modū
querit hoc impediendi. aut p se: aut p
suos nūcios. videlicet malā societate
dissuadētes ea que sunt salutis. hoc est
ingressum ordinis validius tamen p
se immitendo quendam terrorem in men
tem hominis faciens eum p̄mescere
habitum et conuersionem sibi incōsue
tam et inusitatam. quia vt cōmuniter
ista magis faciunt penitētes formida
re aut quodāmodo abhorere. quia oī
bus in rebus grauis est inceprio p̄
ma. et primus aggressus ad viam peni
tentie et mandatorū dei est difficilior.
De quo cris. sic dicit. *D*yabolus sci
ens qd hi qui multa opati sunt mala.
Si se ad penitentiam cōuertūt districte
satis veltēter hoc faciunt v̄pote sci
entes quid egerint. metuit em̄ ne quis
horum incitiū aliquod plenitudinis ca
piat. Si enim cepint iam nequeunt re
tineri. Sed in modum ignis peniten
tie calore succensī. aut purgato pur
gatiores reddunt animas suas. et me
moriam conscientie velut spiritū quodā
flante ad portū salutis spe gubernante
pueniunt itineris sui habentes caute
lam maximam exhorrore p̄teritorū
gestorum atq; in hoc pene eos qui nun
quā aliquos incurserūt lapsus viden
tur procedere dum cauciores eos red
dit experientia. *A*crius em̄ expetimus
ea que pdidimus q̄ que nondū posses
sa desideramus. Acquirere ergo tan
tum incitiū vt fiat in hoc omnis est diffi
cultas vt p̄mos aditus aggrediamur
penitentie in ipso em̄ ingressu fiat mi
nans et terrorib; spirans et volētes ad
ire etiā atrocitatez depellit cuius si ter
rorum fumos et inanem nebulā p̄tem
is nec ille aliquid valebit vltra et tuo

occupatus aditu valentiozem sered
dit sciens supiozemq; effectum ini
mici terrorib; gratulaberis atq; p̄fa
cile tibi derelinq; istius agonis vias vi
debis. *H*ec cris. *M*agnū em̄
est tormentū demoni penitentia homi
nū et conuersis ad deū. quia p hoc que
possidebat amittit et ideo maioribus
nouisq; pulsatur infidys et innumeris p
turbatur temptatōibus qd faciunt homi
nem ad odium virtutū inducat et a via
salutis auertat ac etiam expulsiois sue
vindicta inuriā. *T*estatur hoc beda sic
dicens. *S*epe enim dū conuerti ad de
um post peccata conamur. maioribus
nouisq; antiqui hostis pulsamur infid
dys qd faciunt odium virtutis incuri
at vel expulsiois sue vindicta inuriā
*M*agnū enim tormentum demoni in
fert. a lesione hominū cessare et tanto
dimittit grauius. quāto possidebat di
ucius. *H*ec beda. dicit etiā de hoc gre
go. iij. moē. sup illo *J*ob. *Q*ui parati
sunt suscitare leuitan. *O*mnes enim
qui ea que mundi sunt plena intentio
ne desiderant. leuitan contra se susci
tant qz eius maliciam instigatōne sue
p̄uersionis inflammant. nam qui eius
volūtati subiecti sunt quasi quieto ab
illo iure possidentur et supbus eoz rex
quasi quadā securitate p̄fuitur dū eo
rum cordib; incōcussa potestate domi
natur. *S*z cū vniuscuiusq; spiritus ad
conditoris sui desiderū recalescit cū
torporem negligentie sue deserit et fri
gus insensibilitatis pristina igne san
cti amoris incēdit. cū libertatis īgeni
te meminit teneri ab hoste erubescit.
*Q*uia vero idem hostis se p̄siderat des
pici. quia vias dñi videt app̄hendī vo
let contra se captum teniti et mox zelo
accenditur mox ad certamē mouetur
et ad temptationes innumeras cōtra
rebellantem mentem se excitat atq; in
g. ij.

omni arte lacrimationis instigat ut p
temptationū iacula in torquendo cō
fodiat cor qđ dudū quieto iure posside
bat. Quasi dormiebat quippe dum sop
pitus in prauo corde quiesceret s; exci
tatur in prouocatione certamīs cū ius
amiserit puer se dñationis. Huic ergo
nocti maledicāt qui pati sunt suscita
re leuiathan idest hī se cōtra peccatū
fortiter iudicio discretōis erigant qui
in suis temptatōib; excitare antiquū
hostem nō formidāt. Quisquis enim
accingi diuino seruitio properet qđ a
liud q̄ se cōtra antiqui hostis certamē
parat als; r̄ ut liber in certamine ictus
suscipiat als; suscitatur qui quietus sub
tyrannide in captiuitate fūiebat. **Hec**
greg. Ecce quomō dyabolus mentem
quā prius propter sordes viciozū qui
eris possidebat postmodū repugnans
tē sibi p̄ penitentiā r̄ vite emendationē
crudeliter p̄ diuersa temptationū ge
nerauerat. **¶** Unde necesse est ut
vnusquisq; qui viam penitentie r̄ sanc
te p̄uersiomis aggredi inchoat tempta
tionibus antiqui hostis viriliter resis
stat. quia idem hostis cum considerat
aliquem incipientē ingredi viam salu
tis statim obuiat ei p̄ diuersas tempta
tiones ut possit eū auertere a sancto p̄
posito r̄ retrahere ab intentōe salubri.
Hec probat abbas ysaac syrie in quo
dā tractatu sic dicens. Cū volueris fa
cere incium bone opationis aduentu
ras tibi temptatōes prius prepara te
metipsum nam p̄suetudo inimici est ut
cū videt aliquē incipientē bonam cō
uersationē fide feruenti r̄ conscientia
pura obuiat ei varijs r̄ diuersis tempta
tationibus ut exinde in timorē veniens
arefcat a bono proposito nec habeat a
liquatenus calorē appropinquādi deo
nō q̄ talem virtutes habeat aduersari
us. nam nullus possit facere bonū sed

promittit a deo. sicut in beato iob docti
sumus. Tu vero prepara temetipsum
viriliter ad obstandū temptationibus
quibus virtutes inducunt. Ac te inde
virtutes incipe opari q̄ nisi prius pre
paraueris te ad resistendū temptatio
nibus a virtutū opatione recedes. **Hec**
ysaac. Pater igit qualiter dyabolus i
pediat salutes hominis cū cepit appo
pinque deo p̄ penitentiā aut p̄ ingressū
ordinis vel religionis. **¶** Quidēdū
est etiam quomodo infirmitas siue fra
gilitas carnis reuocat siue impedit ho
minē a proposito salutis. Cum em̄ nō
nulli peccatores pro suis delictis com
pungunt r̄ locum ad penitendū vident
licet religionē vel aliū quemcūq; statū
sibi tamen aptum adire decreuerit ab
hac sancta intentōe carnis infirmitas
sepius reuocat. **¶** Ultra igit penitentes
siue incipientes ante oculos ponāt. nūc
vigilias nūc ieiunia austeritatē vite r̄
ceteras obseruācias ordinis q̄ primē
centes subsistere nō posse formidāt s;
diuina gratia adiuti r̄ spe future glie
robortati talē metum abiciūt r̄ hoc qđ
in animo proposuerunt deuote p̄sequē
tur. hoc tangit bñs greg. in. mo. sup
primo Job. Et vincula eius quis solu
it subaudi nisi ego dñs. **¶** Soluuntur
vero vnus cuiusq; vincula dum diuino
adiutorio interna desiderioz carnalia
retinacula dirūpuntur. Cum em̄ pia
intentio ad cōuersionem vocat sed ad
huc ab hac intentōe carnis infirmitas
reuocat quasi quibusdā vinculis liga
ta prepedi. multos em̄ sepe videmus
viam quidem sancte p̄uersationis appe
tere. sed ne hanc assequi valeāt modo
irruentes casus modo futura aduersa
formidare qui incerta mala dum qua
si caute prospiciunt in p̄ carozū suoz
rum vinculis incaute retinent. **¶** Ultra
em̄ ante oculos ponunt que si eis in

conuersione eueniant non subsistere se
formidant. De quibus salomon ait.
Iter pigrorū quasi seps spinarū. nam
cū viam dei appetūt eos velut spine ob
stantius sepiū formidinū suarū oppo
site suspiciōes premūt ⁊ pugnāt. Quō
q̄ electiōes p̄pedire nō solet bene il
lic secutus adiūxit via iustorū absq̄ of
fendiculo. Iusti quippe in cōuersatiōe
sua si q̄dlibet eius aduersitatis obstacu
lū eterne spei interne p̄templatiōis sal
tu transcendūt. Solut itaq̄ deus vin
cula q̄n ab electiōis cuiusq̄ animo i
firmarū cogitationū nodos rumpit ⁊
p̄cipuus dissipat omne q̄d illectā men
te ligabat. **I**te gre. **E**cce q̄l iter
spes futuroꝝ animat penitentes ad exe
quendū bonū hoc quod facere propo
suerūt. Sed si adhuc aliquis p̄pter as
peritatē religiōis patitur aliquas dif
ficultates reuocet ad memoriā tormē
ta ifernalia ⁊ leuius sustinebit ea que
sunt difficilia. De hoc p̄quēdā i quod
tractatu sic d̄. Multis grauis videtur
et aspera in monasterio sui ipsius pro
p̄o t̄p̄alis abnegatio reminiscant q̄
amara sit illoꝝ tormentoꝝ diuturna
excruciatio incōpabiliter enim leuior
est vita claustralis vbi tam corpoꝝ q̄
animarū necessaria sine sollicitudine q̄
runtur q̄ penarū loca in quibus misē
ri pro peccatis in hac vita nō emenda
tis non tantū maximis sed etiā minimis
negligenter multiplicatis diutur
na miseria cruciari credunt. **Q**
Sunt aut̄ peccata que minimā vel pua
sue leuia dicunt. non q̄ pua vel leuia
sunt sed quoniā in hac vita vere penitē
tibz leuiter a deo dimittit. Que si q̄s
emendanda in futurū distulerit p̄tem
nēdo nō leuia sed graua ymo grauis
sima in penis ea sentiet expiēdo. **N**e
mo se de peccatoꝝ leuissimā leuitate quia
ita appellatur blandiēdo seducat. quā

to em̄ fuerit leuiora tanto fit culpe ma
ioris eozū in intermi iudicis examine
corrigendi negligentia nullū omnino
peccatū puū estimare debemus vt di
strictus iudex puū estimaret aliq̄d pec
catū. Nōne omne peccatū p̄p̄uatio
nē als p̄uaricatōem deū ex honozat.
Quod ergo peccatū audemus dicere
puū. Deum em̄ ex honozare quis sane
mentis diciturus est puū. Quid respō
debimus cū exigatur a nobis vsq̄ ad
ictum oculi rocius p̄ntis vire curius.
Tunc quippe p̄dem nabiē quicquid in
uentū fuerit opis ociosi. vel sermonis
ociosi vel etiā silenci vsq̄ ad minimā
cogitationē. Quis vel mente captus
audat affirmare peccata fore leuia q̄b
amara debet gelenna. Und̄ hic cogite
mus que gestimus ⁊ in futuro que su
mus accepturi. Si multa bona pauca
mala fecimus: multū gaudeamus. Si
multa mala pauca bona multum luge
mus. exigetur em̄ a nobis vsq̄ ad vtri
mū quadrantem aut hic cum misericōdia
et benignitate aut in futuro cum seueri
tate ⁊ iusticia quod absit. **N**ec ille. **E**c
ce q̄ salubre fit penitentibus ⁊ ad con
uersionē tendētibus reducere ante fa
ciem mentis penas ifernales vt eo fa
cilis possint sufferre labores corpora
les. naz ipsa mens humana assueta il
lecebris ⁊ cōcupiscentiis prius fugit
labores abstinentiā. vigiliās. ⁊ cere
ras corpis castigatiōes. **R** **S**z cū
inspirante gratia ad mētē redacta fu
erit dies mortis pondus future pene i
ferni premiū celestis gaudiū contra su
as p̄cupiscentias ⁊ passiōes ipse ani
mus bellum aggreditur ipsis vicis ⁊
male p̄suerndim viriliter resistendo et
vim quodāmodo sibi faciēdo vt ad
victoriam carnaliū passionū puenire
mereatur. **H**oc testatur br̄s ambro.
exponēdo illud. **R**egnū celoꝝ vim pa
g. 14.

tis et dicit nouissimus quod famulariter
 mens humana in diuersis huius mudi
 diuilecebris et concupiscentis prauis de
 uicta fugit labore experit voluptates et
 vix adducit ut consuetudine praua pri
 oris vite a se excludat. Sed cum cepit
 ultimi diei necessitate ac futuri iudi
 cij pondus considerare incitatur vel solli
 citatur voluntati bellum indicit alio passi
 omni reprobato et vim facit pristinis
 desiderijs et violenter seipsam vincere
 prendit. non enim sine violentia potest fieri
 de abundantia et delicis ad fame et
 sitim et abstinentiam et ad crucem transire
 et somno prius et ocio amica carnem
 purificationem nunquam sine violentia fieri potest
 ut vnusquisque iracundiam pacientiam sus
 pbiam humilitate commutet amore paup
 raris ac sufficientia effluentiam super vio
 lentiam siue gulam sobrietate luxuriam casti
 tate premnet et homo subito transiret
 in virum perfectum et transformet et quodam
 modo alter reddat ex altero ac si a talibus
 regnum celorum violenter et per violentiam di
 rigitur. **De** ambrosio. Videmus quomodo
 vere penitentes oportet vim sibi facere
 ut victoriam vicio et carnalium volupta
 tum valeant obtinere maxime tamen hi qui
 malum usum et longam consuetudinem in for
 dibus peccatorum et opibus criminosis ne
 cesse habent seorsim magis et minus vim
 sibi facere viriliter carnalibus desiderijs
 et concupiscentijs resistendo. **De** quo
 dicit beatus gregorius. Tanto facilius quis
 puerit quanto minore consuetudine co
 arctat. vitata vero culpa obligat mentem
 et nequaquam surgere valeat ad recti
 tudinem. **De** gregorio. **S**ed sic in
 telligendum est quod sine labore valido non
 potest quis resurgere post consuetudinem lon
 gam vicio inueteratam ad vias vite et
 quanto maioribus criminibus quis impli
 catus fuerit et diucius in ipsis persevera
 uerit tanto difficiliore et maiore pug

nam et labore in resistendo victis eum
 habere oportebit. Quod etiam attestatur
 beatus augustinus sic dicens. Contra ingenitam
 concupiscentiam tanto amplius in ea su
 pda voluptas laborabit quanto maio
 res eius vires consuetudo dedit. **De** aug.
Hoc idem sentit ysidorus cum dicit. **S**u
 tis delicate se palpat qui vult sine labo
 re vicia superare tamen peccati legem quam sibi
 deseruendo victis fecit sine violentia
 doloris refecare non possit. **De** ysidoro.
Qui necesse est nouicius seu nouiter con
 uersus laboret et faciat sibi consuetudinem
 contra consuetudinem affectum contra affectum
 donec mereatur vincere delectationes car
 nis et seculi. **E**t hoc beatus bernardus. attesta
 tur in quadam auctoritate sic dicens. **A**d
 ea que dei sunt percipienda homo se at
 tingat necessitate sibi faciat contra ne
 cessitatem et consuetudinem contra consuetudi
 nem et affectum sibi formans contra affectum
 donec mereatur plenam delectationem con
 tra delectationem ut delectationibus car
 nis et seculi saltem delectetur carere quan
 tum prius delectabatur habere. **De** bernardus.
Notandum etiam quod nouiter conuersi ad reli
 gionem tempe perbaris inter cetera que
 sustinet maxime duo paciuntur. **P**ri
o primus est incosuetudo vite nouitas raris
 in assumptioe habitus quam etiam in mo
 rum alteratioe siue mutatioe. **S**ecundum
 est subtractio gratie infuse et prius ha
 bite per quam solent consolari et confortari in
 cipientes. **P**rimus autem incosuetudo vite
 nouitas. nam dum aliquis concupiscentis
 pro suis delictis sanctam religionem in
 greditur habitum ordinis assumendo per
 cessus tempore cessante primo seruiore
 occurrit menti aspirans habitus et auste
 ritas vite et puerfatiois incosuetudo vide
 licet vigilia. ieiunium. silentium. obedi
 entia. castigationes. et cetera obseruan
 tie regulares. **I**ncipit autem animus
 adhuc carnalis ea abhorere et gemit

Collocutiois vix plusq̄ lectiois s̄mo
torpētia corda excitat ⁊ de mortua pel
le ad hōiem viuū recurre. deus in hōie
consule. ap̄i impedimentū ⁊ quere me
dicamentū. ausculta in mēte nō hōi
nē de se mendacē sed p̄ hōiem deū ve
racem respondentē. docentē. solantē
exhortantē. ⁊ discite diligenter ne sensu
proprio pro tollēto impedimēto rali
fortitan vtrariō remedio d̄ quo postmo
dū nascat̄ impedimenti maioris occa
sio. sicut estuans cōtra estū aqua se in
frigidat ⁊ exinde postea magis estuat.
Hec greg. Cū vero p̄cepto cōsilio me
diante gratia dei. hōmo in mente stabi
licus fuerit ⁊ in p̄posito firmatus infū
ditur sibi abundantior gratia deuotio
nis. Nam fit castus in cogitatōe deu
rus ī oratōe suspēditur desiderijs est lu
it lacrimis sanctis affectibz abundat.
vigilias. ieiunia. ⁊ ceteros labores li
benter suffert. **Sed** ne hōmo de
tot bonis ⁊ solatōibus presumat aut
eleuetur om̄ps deus gratiā dulcedis
quam p̄tulit ad hōrā subtrahit ex qua
subtrahōe efficitur rediosus ad opus
bonū in deuotus in oratione ⁊ in cete
ris obseruatōis regularibus ⁊ incipit
hōmo tribulari ⁊ angustiari in semet
ip̄o eo q̄ nō sentit in se prioris gratie
et deuotionis dulcedinē. Contristat̄
mente ⁊ timet propter sua pctā que fe
cit se nō placere deo eo q̄ suam gratiā
quam prius habuit ab ip̄o distulerit.
Et hęc est secūda tribulatio siue temp
tatio vt s̄ p̄missum est. quā paciunt̄
nouiter p̄uersi. **C** Contra hanc tri
bulatōez ⁊ recuperatiōē gratie qua hō
mo priuatus ē. sunt hęc remedia. Pri
mū est lectio sanctarū scripturarū que
lectio sancta instruit in moribus p̄dit
temptatōes ⁊ donat solatōes. Secun
dū est patientia vt patienter sustinea
mus hęc aduersitatē nec moueam̄ pro

pter hoc a sc̄to p̄posito. Tercū est fre
quentia suspirioz qz nō debemus cessare
a gemitu donec misereaf̄ n̄i deus nos
ster nobis suā gr̄am infundēto. Quar
tū ⁊ maximū est timor cū hūilitate. nā
sicut p̄pter supbiā subtrahit̄ gratia ita
p̄ hūilitatē ⁊ timorē recuperatur. qz de
supbis resistit hūilibus aut dat gratiā
De hoc dicit br̄s bern̄. In x̄itate vi
dici nil tam efficac̄ ad gratiā p̄mereri
dā retinendā ⁊ recuperandā q̄ si om̄i
tpe corā deo inueniaris nō altū s̄ape s̄
timere. Cū beatus es si cor tuū tripl̄
ci timore repleueris. vt timeas quidē
pro accepta gratia amplius p̄ amissa
longe plus p̄ recuperata qz ubi tibi gra
tia deficit deficiis ⁊ tu. argumētū ergo
supbie priuatio gratie est. **Hec bern̄.**
Vides ḡ p̄ predcā q̄ subtracta gratia
p̄pter supbiā p̄ hūilitatē ⁊ timorē t̄uo
catur ⁊ reformaf̄. Etiaꝫ sciendū q̄ pi
us d̄ns p̄siderans ⁊ vidēs fragilitatē
singulorū ip̄s nouellis ⁊ incipienti
alleuiat pugnas temptationū ⁊ sola
tur dulcedine gratie sue ne ex distul
tate temptatōnū ⁊ tribulationū distul
uant ⁊ ad seculū reuertant̄. quos vero
p̄spexerit fortiores etiā in ip̄o p̄nci
pio inchoatōis p̄mittit eos pati pug
nas temptationū vt p̄fectius a pctis
purgent̄ ⁊ citius coronent̄. **De**
hoc dicit iohānes abbas mōtis synay
in tracta. de. xxx. gradibz sic disp̄san
ue dicēs a novis incipientibz pugnas
alleuiat aliqui ex principis confestim
in mundū de nouo resoluif̄ igitur gaude
te in d̄no semp omnes serui eius in vo
bis metip̄s hoc signum charitatis re
gis ad vos cognoscentes. Sunt etiam
viriles anime ⁊ statim ex principis
pugnans permittit in eis relaxari vol
lens ipsas in brevi coronare. **Hec iohā**
bannes abbas. Et quamuis aliqui
dulcedinem diuine gratie. vt dictum

est rpe inchoatōis ⁊ pbatōis accipiāt
 plures tñ propter pctā diuersa in secu
 lo cōmissa amaritudinē temptatiōnū
 et tribulationū paciunt̄ vt p lacrimas
 ac cōpunctionē cordis a sordibus vis
 ciorū purgari mentis oculos ad supna
 valeant eleuare ⁊ postposito timore s̄
 uili ex caritate ⁊ p̄fideria ad amorem
 celestis patrie suspirare. **Qd** pbat ysi
 do. sic dices **S**ciendū q̄ puer
 si ad deū plerūq̄ alq̄ incipiūt dulcedi
 ne. alq̄ rēptatiōnū amaritudine. **O**m
 nis puer sus aīte ex fletu inchoat pecca
 torū ⁊ sic transeat ad desiderū supno
 rū **P**rius em̄ lacrimis purganda sunt
 vicia que gessimus ⁊ tūc mūda men
 tis acie id qd̄ queremus p̄templemur
 vt dū antea flendo pctā caligo a nobis
 detergitur mūdatis cordis oculis libe
 re supna inspiciant̄ ante necesse est ti
 more cōuerti ad deū vt metu futurarū
 penarū carnales illecebze deuincant̄.
Deinde oī abiecto timore ad amorem
 vite eterne transire. **P**erfecta em̄ cari
 tas foris mittit timorē **Q**ui aut̄ timet
 habet penā ⁊ nō est p̄fectus vñ necesse
 est omni puer so vt post timorē cōsurge
 re ad charitatē dei debeat quasi filius
 ne semp̄ sub timore iaceat q̄si seruus
 tūc em̄ amorē n̄e puer s̄ōis oīdimus
 si deū ⁊ patrē diligimus quē prius sui
 li mente vere vt dñm formidabamus.
Hec yfido. **N**otandū etiā q̄
 deus quos ad magnū sanctitatis statu
 pmouere desiderat **P**rimo fouet eos
 dulcibz blandimentis. **S**cdo exercet
 duris ⁊ asperis temptamētis. **T**ercio
 firmā ⁊ stabilē dat tranquillitatē mēs
 ris. **P**rimū exhibet incipientibz. **S**e
 cundū proficientibz. **T**erciu p̄fectis.
Deus igit̄ suis electis i primo aggress
 su vite occurrit eis p̄solatōnē dulcedi
 nis infundendo blandiensq̄ eis atq̄
 fouens sordiciūculis dulcibus diuine

p̄solatōis vt p hoc eos ad sue familia
 ritatis gratiā introducat **Q**d benigna
 dei disp̄satione agitur qz si eoz̄ in ciū
 amaritudo temptatōis exciperet faci
 liter ad ea que reliquerāt redirent vñ
 deus occurrit eis paternis amplexibz
 infundens eis tantā deuorōis gratiaz
 vt flere valeāt in oīombz suspirare in
 meditatōibus dulcia sentire in affecti
 bus ita vt om̄ia aspera ⁊ dura sint eis
 dulcia ⁊ oīa que agunt iocūda sint ⁊ fe
 stiuat̄ q̄si p̄ oēs dies illos p̄uimū du
 cant. **D** hac deuorōis gratia dicit b̄tus
 bern̄. **P**ius dñs p̄ uillos corde b̄mōi
 blandiens in puer s̄ōis in ciō soler al
 licere sed nouerint tales hanc gratiaz
 sibi p̄stitam ⁊ nō datam vt in die ma
 lorū memores sint bonorū. **P**ost hoc
 scdo exercet deus suos duris ⁊ asperis
 temptatōibus naz subtracta gratia di
 uine p̄solatōis incipit hō tepescere et
 in bonis opibus attendiari. fastidit em̄
 omne bonū teder legete orare nō dele
 ctat meditatōes non inuenit nec bona
 audire nec loqui desiderat. **E**x quorū
 p̄sona dicit b̄r. **N**on sine causa ab h̄
 ri ⁊ nudus tercius inuasit me quidam
 languor anime ⁊ mentis eberudo ⁊ in
 solita quedā inercia spiritus vñ ista
 sterilitas anime mee ⁊ in deuorōis q̄m
 parior exaruit cor meū ⁊ factū est sine
 aqua tibi compungi nō valet ad lacri
 mas. legere ⁊ orare non delectat medi
 tationes solitas non inuenio ideo ad
 opus manuum piger ad vigilias som
 nolentus. **H**ec bern̄. **N**on solum au
 tem huiusmodi defectum in spiritua
 libz patitur sed etiam de diuersis vi
 cis ⁊ carnalibus q̄ alqs temptatur
 homo ⁊ vexatur vt nullam requiem in
 se habeat sed omnem tribulationem.
In his omnibus aduersitatibus si hō
 mo temptationibus nō cesserit sed pa
 cientiam ⁊ humilitatez habuerit ⁊ in

timore dei pseuerauerit consolationē magnam consequetur a deo **vt** p̄missum est dat tercio firmā tranquillitatem mentis de qua ps̄ dicit. **Secundū** multitudinē dolorū meorū in corde meo psolatioes tue letificauerūt aīam meā. **Et** apostolus sicut abundāt passiones in nobis sic p̄ xpm̄ abundat cōsolatio n̄a. **De** hoc etiā dicit br̄s bern̄. **De** cū ad mentē redit. temptationū nebulas discutit et solē iusticie reducit atq; sic oñdit quantū nos diligit. **Quomodo** autē ad mentē veniat subiūgit dicēs cū omnis malorū caligo et tristitia abstergit tunc resplendente rapti cōsciatōe incircūscripti luminis mens illustratur quo vtrūq; conspicio in gaudio cuiusdam securitatis absorbetur et quasi defectū vite p̄ntis vltra se rapta in quadā nouitate aliquociens recreatur. **De**bet. **Uñ** talis mens bene sibi cōscia quocūq; psideratōis oculos vertit. testimonium salutis inuenit p̄pter qd̄ vocationē suā cū gaudio prestolatur. **De** hac leta psidentia d̄r in prouerbis. **Expectatio** iustorū leticia. **In** qua leta expectatōe stetit patriarcha iacob cū dicebat. **Salutare** tuū expectabo dñe. **De** istis tribus mōis quos solent habere incipiētes proficientes et p̄fecti et q̄ inchoatōe incipiētes inueniūt blandimēta dulcedinis et proficiētes certamina temptationū et p̄fecti plenitudinē p̄fectionis. **Beatus** greg. satis clare et largis verbis loquit exponens illa p̄ba libri Job dicta p̄ lxlii. vide licet. **De** omnia opatur deus. tribus viciis p̄ singulos sic dicens. **Solenter** intnendū est que iste tres vices sint q̄bus vnusquisq; homo anxietate meroris afficit et post merorem ad securitatem leticie reuocat. quia grauis prior meror afficit et magna postmodū leticia attollit. **Igitur** si vigilanter inten-

dimus has tres vices meroris et leticie vnusquisq; electi aīmū istis alter nari mōis inuenimus id est cōuersione temptatōe et morte. **In** prima quidem quā diximus alis cōuersionis vite grauis meror est cū sua vnusquisq; peccata cōsiderans curarū seculariū vult cōpedes rumpe et viā dei p̄ spaciū secure p̄uersarōis ambulare desideriorū tempaliū graue onus abicere et leue iugū dñi libera sūture portare. **Cogitāci** ista occurrit ista familiaris sua carnalis delectatio q̄ inueterata dudum q̄n to em̄ diucius sustinuit tanto arcius stringit et a se tardius abire permittit. **Et** quis ibi meror et anxietas cordis quādo hinc spiritus vocat. caro reuocat. hinc amor noue p̄uersarōis iurat hinc vsus vetustate p̄uersitatis impugnat hinc desiderio ad spiritualē patriā flagrat et hinc in semetipso carnalem delectatōem seu p̄cupiscētiā tollerat que cū aliquo mō etiā inuitū delectat. **Sed** q̄ diuina gratia diu nos difficultatibus affici p̄mittit ruptis peccatorū nostrorū vinculis citius nos ad libertatē noue p̄uersarōis psolidando p̄ducit et ad precedentem tristitias subsequēs leticia replet et fouet ita vt p̄uersi vnusquisq; animus eo magis ad dñm suum pueniēdo gaudeat quo magis se pro illo meminit laborando voluisse. **Fit** cordi immensa leticia q̄ ei quē desiderat iam p̄ spem charitatis appropinquat. **Et** ne p̄uersus quisq; sanctū iā sanctū se esse credat et quem pugna meroris supare nō valuit ne ipsa postmodū securitas sternat dispēsate deo p̄mittit vt post p̄uersiōem suam temptationum stimulis fatigetur. **Jam** quidē p̄uersionē rubrū mare transiit est sed adhuc in extremo p̄ntis vite ante faciem hostis occurrunt. **Jam** peccata preterita velut extinctos egypti-

os post terga relinquimus sed adhuc
vicia quasi alij hostes obuiant ut ad ter
ra promissionis pgentibus ceptum iter
intercludat iam priores culpe velut in
sequentes aduersarij sola diuina dote p
strate sunt sed temptatorum stimuli quasi
hostes alij contra faciem veniunt qui et cum
nullo labore superant. Conuersatio videli
cet securitatem parit mater aut negligē
cie solet esse securitas. Ne ergo securi
tas negligentiam generet scriptum est fili
accedens ad futurum dei sit in iusticia
et timore et prepara animam tuam ad tempta
tionem non enim ait ad requiem sed ad
temptationem. quia hostis noster adhuc in
hac vita nos positos quanto magis nos
sibi rebellare conspicit tanto amplius
expugnare pretendit. eos enim pulsare
negligit quos quieto iure possidere se
sentit. Contra nos vero eo vellemus
incitatus quo ex corde nullo quasi ex iure p
prie habitatiois expellitur hoc enim in
seipso dominus sub quadam dispensatione
figurauit qui dyabolum non nisi post bap
tismum se temptare permisit ut signum no
bis quoddam future conuersationis innue
ret quod membra eius postquam ad deum profi
cerent tunc acriter temptationum infi
dias toleraret. post primam ergo vicem
meroris atque leticie quam unusquisque p
studium conuersationis cognoscit hęc secu
da suboritur quia ne securitas negligē
tia dissoluatur in pulsu temptationis
afficitur. Et quidem quisque in ipso con
uersationis incipio magna plerumque excipi
tur dulcedine solatiois sed durum labo
rem postmodum probationis expititur. **T**
res quippe modi sunt conuersorum incho
atio medietas atque perfectio. in inchoatio
ne inueniunt blandimenta dulcedinis
in medio quoque tempore certamina tempta
tionis ad extremum vero perfectionem ple
nitudinis. prius ergo illos dulcia susci
piunt qui consolentur postmodum amara

que exerceant et tunc demum suauia atque
sublimia que confirmet natus et sponsam suam
vir quisque prius dulcibus blandimen
tis fouet quam cum iam coniunctam asperis in
crepationibus probat probatione securius
cogitationibus possidet vnum et plebs israel
helitica cum spondente se deo ad factas
mentis nuptias ex egipto vocaret quam
si arrax vite prius accepit blandimenta
signorum. Coniuncta autem probatione exer
cet in extremo probata vero in promissio
nis terrarum virtutis plenitudine confirmat.
Ante igitur in miraculis degustauit quod
appeteret. postmodum in labore tempta
ta est si custodire nosset quod gustasset ad
extremum quoque plenius accipere meruit
quod laboribus probata custodiuit. **T**ra er
govitiam uniuscuiusque conuersi et inchoa
tio blanda permulcet et aspera medietas
probat et plena post perfectio liberat natus
sepe conuersi quisque in ipso adhuc ad
itu inchoationis sue vel tranquillitate pa
catissimam carnis vel dona peccati vel
predicamenta doctrine accipiunt post
autem duris temptationum probationibus fa
tigantur a quibus increpationibus adhuc cum
inciperent valde liberos se esse credide
runt. Quod diuine gratie dispensatione
agit ne inchoatione sua temptationum af
peritate tangantur quia si eorum incipia a
maritudo temptationis excipiet tam fa
cile ad ea que reliquerant redirent quam nec
longe discesserant. nam temptatio pri
us vicis quasi iuxta positus replicantur
vnde scriptum est cum emisisset pharao po
pulum non eos duxit dominus per viam terre
philistinum que vicina est reputas ne forte
peniteret eum si vidisset aduersum se bel
la surgere et reuerteretur in egiptum
Ex egipto itaque exeuntibus e vicio bella
subtrahuntur. quia relinquentibus seculum que
dam prius tranquillitas demonstrat ne in ipsa
sua teneritudine atque inchoatione turbati
ad hoc territi redeant quod euaserunt. **P**rius

ergo suauitatem securitatis sentiunt: prius pacis quiete nutriunt post cognitam vero dulcedine tanto iam tolerabilius temptationum certamina sustinent quanto in deo altius cognouerunt quod ament. Unde petrus cum in montem ducitur prius tranquillitate transfigurationis dominice contemplantur et tunc demum temptari ancilla interrogante permittitur ut per temptationem factus ex infirmitate sibi conscius ad illud flendo et amando recureret quod vidisset ut cum eius timoris vnda in peccati pelagus raperet esset prioris dulcedinis anchora que retineret. **S**epe autem tam diuturna sunt temptationum certamina quam longa inchoatione fuerat blandimenta. **S**epe vero magis datur inchoatione dulcedinis minus labore probationis nunquam vero laborem temptationis dispar sequitur perfectio firmitatis. quod iuxta summam certaminis remunerat quisque plenitudine perfectionis. **P**lerumque autem in eo quisque puer sus labitur dum quibusdam donis gratie dulcedine inchoationis excipitur firmationem se accepisse perfectionis arbitratur et plenitudinem consumationis estimat que adhuc blandimenta esse inchoationis ignorat unde fit ut dum subito temptationis procella tangitur despectum se a deo et perditum suspicetur quod si inchoationem sue non passioni cederet adhuc in prosperis positus mentem ad aduersa prepararet et vicibus venientibus postmodum tam firmus resisteret quam ea etiam sagacius preuideret que quidem tranquillitas si preuideret tolerat eorum tamen certamina etiam si preuideat non declinet quia usus nostri itineris nequaquam agitur sine puluere temptationis. **P**lerumque autem puer sus quisque talibus temptationum stimulis agitur qualiter ante puerionis gratiam nunquam pulsatum se esse reminiscitur non quia tunc eadem

radix temptationis deerat sed quod non apparebat. **M**arianus quippe animus multis cogitationibus occupatus sepe fibimet aliquo modo manet incognitus. ut omnino quod tolerat nesciat. quod dum per multa spergitur ab interna sui cognitione remouetur. **S**i autem deo vacare appetat et ramos multimode cognitionis abscidat tunc libere respicit quid de intima carnis radice procedit. **C**arduus namque in via nascitur itinerantium pedibus teritur ipso usu transeuntium eius superficies ne appareat confringitur sed quibus de super fructificantes spine non apparent sub terra tamen radix occulta perdurat. **S**i autem eum pertranseuntium pedes terere et calcare cessauerint mox in superficie surgendo progreditur et per spinam prodit in publicum quicquid in radice videbat occultum. **I**ta in corde secularium sepe occulta quedam temptationum radix non facile apparere exurgere quod velut via actionum sic transeuntium teritur pede cogitationum et per innumeras curas quasi multis itinerantium primis pedibus ne videatur. **S**i autem per conuersionis gratiam a via cordis curarum turbata emouetur ut nulla illud insolentia occasionum coterat nullus cogitationum tumultus premat tunc quod occultum latebat agnoscitur tunc radicem viciorum pungit libere spina temptationum contra que benevolentis manu agitur ut in quantum potest fieri non tegatur occulta sed radice euellatur. **Q**uod tamen nec fiat omnium cuiusque conuersi animi ita hec spina conturbat. ut sepe percussione subita pene supari sentiat eiusque vultus medullitus inflicto excrucietur. **P**rimescat plerumque vero ipsi temptationum stimuli dum in usum veniunt dilatantur et non quidem aciores sed longiores existunt. minus autem dolent sed magis sibi insciunt quia dum meti diucius

Liber .I. Dist. I. Ca. XII.

adherent tanto sunt minus pauidi quam
tomagis assueti. Inter hec ergo depre
hensa mens huc illucq; distenditur et
sepe hinc inde prouocata cui tempran
ticio obuiet vel quod penitentia ignoret
Unde plerumq; euenit ut dum nimis in
surgenti uicia cruciatu cum repugnatis
animu iam iam quasi in lapsum de
spationis inclinant. Couersus quisq;
hanc ipsam sublimitatis uiam quam
sibi ad remediū elegit expauescat et quod
si in summo eductus turbat qui in imo
solidus stabat. ita uero circumfrenti
bus temprationu motibus angustat.
ut recte de eo dici debeat abhominabi
lis et in uita sua panis et aīme eius ci
bus desiderabilis. **R** Sed quod mi
sericors deus probari nos permittit tēp
tationibus non reprobari sicut scriptum
est. Fidelis autem deus qui non patitur
temptari supra id quod potestis sed faci
et cum temptacione etiā puenit ut possi
tis sustinere citius solatiois opus oc
currat et surgentes temprationu stimu
los mitigat impugnantescq; se cogita
tionu motus interna pace tranquillat.
morq; iam immensa de spe celesti leti
cia precipit. dum deuictu malū respicit
quod tolerauit ut iure de hoc temprato li
beratoq; homine dici debeat uidebit fa
cie eius in iubilo et liberabit aīam suā
ut pgeret in interitū. sed uiuēs lucem
videret. his itaq; duabus uicibus id est
persionis et probatiois p merore leti
ciamq; transactis superest tertia cuius
merore adhuc sustineat et gaudia cose
quant. post persionis namq; certam iā
post probatiois erumnā restat adhuc
dura tempratio quod uenire non potest ad
pfecta gaudia libertatis nisi prius de
bitū soluerit humane pdicionis. Couer
sus autem quisq; sibi cautus sollicitusq;
tacite secū considerate non cessat eterni
iudex quod districtus adueniat suūq; ter

minū prospicit et ante seueritatē tan
te iusticie quas rationes uite sue sit posi
tus attendit et si cuncta praua opa quod
intelligere potuit deuicitur ueritatis tū
corā districto iudice illa magis que in
seipso non intelligit pmescit. Quis
enim considerate ualeat quanta mala p mo
meta tempus ipsis incōstantibus cogita
tionu motibus perpetravit? **F** Sa
cile est autem opa pueria uirare sed minus
difficile est ab illata cogitacione cor tē
gere et tū scriptū est uer qui cogitatis in
uile. Et rursum. in die illa iudicabit
dominus occulta hominum humana auctē
aīma semel eternitatis statū deserens
ad fluxū tpalitatē delapsa hanc muta
bilitatē alternatiū motuū non quod dū
cadere uolens appetit et dum conat sur
gere cogit multa tolerare. in de quippe
puita ē uer delectata ē. quā pueria habe
ret labore certamē unde non couersa
appetit gaudiū uoluptatis. **S**epe ergo
electis etiā nolentibus in cogitacione sur
ripit quod ipsi solliciti inspiciūt et ante
dei oculos quanti sint reatus attendūt
et cum de omnibus semp districta iudi
cia pmescat tūc tamen lxxlxxmēter
meruūt cum ad soluendū humane cōdi
tionis debitū uenientes districto iudi
cio propinquare se cernunt et sit tanto
minus acrior quanto et tribulatio eter
nauicimior. **A**nte oculos autem cordis ni
hil tūc trāsuolat de fantasmate cogita
tionis. quod subductis de medio omnibus
se et illū tantū modo considerat cui ap
propinquat. **C**rescit pauor uicina re
tributōe iusticie et uer gente solutōe car
nis. quā tomagis districtū iudiciū ias
quē quasi tangit tanto formidat uer
menti? **M**andata dei se nūquā
pretermisisse meminerūt. formidanter
tū illa que nesciūt quia uidelicet semet
ipsos diiudicare et cōprehendere oīno
non possunt atq; uer gēte exitu subtiliori
b. j.

terrenū metu. vnde redemptor noster solutoi carnis appropinquās et ad mē batorū suorū spēm factus in agone cepit prolixius orare. Quid em̄ pro se ille cū agonia peret qui in terra positus celestia cū potestate tribuebat sed appropinquate morte nostre mētis in se certamē expressit q̄ vim quandā terroris ac formidinis patim̄ cū p̄ solutoez carnis eterno iudici p̄pinquamus neq̄ em̄ tūc cuiuslibet aīma immerito terre tur q̄n̄ post pusillum hoc inuenit qd̄ in eternū maturare nō pōt. Considerem̄ quippe q̄ viā p̄ntis vite nequaq̄ sine culpa transire potuimus. Consideremus etiam quia nec hoc quidē sine aliquo reatu nostro est qd̄ laudabiliter gessimus si remota pietate iudicemur. Quis em̄ nostrū vitā precedentū patrū valeat vel supari vel asequi. Et tamen dauid ait nō intres in iudicū cui seruo tuo: quia nō iustificabit̄ in cōspectu tuo om̄is viuēs. Nihil mihi conscius suz addidit. Sed nō in hoc iustificatus sum iacobo dicit. in multis em̄ offēdimus om̄s Jobānes si dixerim̄ q̄ peccatū nō habemus ipsi nos sed uicimus et veritas in nobis nō est. Quid ḡ faciūt tabule si p̄remiscūt columne aut q̄n̄ virgulta imobilia stabunt si huius pauoris trepidudine etiam cedit̄ q̄ riant̄. Solutoi ergo carnis appropinquās nō nūq̄m terrorē vindicte etiā iusta aīma turbat̄ cui et si quid trāquillū in hac vita saepe potuit mortis articulo interueniente p̄cutit̄. Sed q̄ iustorū anime a leuibus quibuscūq̄ cōragiis ipso sepe mortis pauore purgant̄ et eterne retributōis gaudia iam ab ipsa carnis solutoe p̄cipiūt. Plerūq̄ vero p̄templatōe quadā retributōis interne etiā prius q̄ carne expolient̄ hylarescūt et quia dum vetustatis debitū solūūt noui muneris leticia p̄fruiūt recte

dicif̄ videbit faciem eius in iubilo vel certe liberabit aīaz suam ne p̄gat in interitū. sed viuens luce videat. iusti itaq̄ anima in iubilo faciem dei cōspicit q̄ tantū d̄ leticia interna p̄spicit vel p̄cipit quantū capevol̄ assumpta vix possit. ibi igif̄ luce vidēs videt q̄ spiritalē oculū in radio interni solis ifigit. ibi lucē et viuens videt om̄i imutabilitate atq̄ vicissitudine et obumbratōe calcata veritati eternitatis inhxret atq̄ inhxrendo ei quē cernit ad similitudinē incōmutabilitatis assurgit atq̄ ad semetipsam auctoris sui incōuersibilem spēm dum alias respicit a sumit. que em̄ ad mobilitatē p̄ seipsam lapsa est ad immutabilitatis statum surgit. Igitur lxlii te afflicto quolibet liberatoq̄ homine q̄ primū meroris et amaritudinē et postmodū apte subiūxit hęc om̄ia opatur deus tribus vicibus p̄ singulos videlicet p̄batōis p̄uerfionis et mortis q̄ p̄ hęc tria et duris primū stimulis meroris afficitur et magis postmodū securitatis gaudijs refouet̄. Et quia electi vniuscuiusq̄ mens tribus vicibus. i. vel labore p̄uerfionis vel p̄batōe temptatiōis vel formidine solutionis atterit̄ atq̄ ipsa attritōe purgata liberat̄. Apte subiūgit̄ vt reuocet animas eoz̄ a corruptōe et illuminet lumine viuentiū. lux quippe morientius est quā corporeis cernimus oculis. Qui autem huic mūdo viuunt luce morientū tenebre scūt illuminant̄ aut a lumine viuentiū qui respecto tpali lumine ad splēdorē eterne claritatis occurrūt vt ibi viuāt vbi verū lumē sentiēdo videant vbi nō aliud lumen alia vita sed vbi lux vita sit vbi sic nos exterius circūscribat vt interius impleat̄ vt incircūscripta externis circūscribat. Illuminant̄ ḡ in lucē viuentiū quā tanto tē subtilius p̄spiciēt q̄to nūc ad illā pu.

eius vivant hucusq; Greg. in libro. xx
 iij. mo. v. l. s. igitur ostendere in aliquo pre
 paucioritate viri Greg. statum incipienti
 um proficentium et perfectorum a materia no
 stra quas tractamus aliqualiter digressi
 sumus. Sed redeamus nunc ad propo
 situm et statum incipientium prout dominus dona
 verit exequamur. Sic enim superius dictum
 est. quod opus deus quos preordinavit ad
 vitam eternam diversis modis ad se vocat
 maxime tamen hoc ipsum per duplicem modum
 corrigere solet aut per flagella correptione
 nis aut per affectum dilectionis. postquam vero
 tales per penitentiam et emendationem vite ad de
 um conversi fuerint diversas impugna
 tiones et labores sustinent. sed sustinere de
 bent patienter quod per transitorium laborem ab
 eterno dolore liberantur. de quo loquitur
 Greg. vi. mo. super illo iob. ipse vulnerat
 et medetur sic dicens. **N** Duobus
 modis dominus omnipotens vulnerat quos vult
 reducere ad salutem. Aliquos enim carnem
 percutit et mentis duriciam suo pavore ca
 lescit. vulnerando ergo ad salutem revo
 cat cum electos suos affligit exterius ut
 interius vivat. Unde per moysen quoque
 loquitur sic dicens. Ego occidam et ego vi
 vere faciam. Occidit enim et vivificat per
 cutit et sanat. Quia idcirco foras fla
 gella admouet ut intus vulnera delicto
 rum curet. Aliquos etiam si flagella exteri
 us cessare videantur intus vulnera affli
 git. quod mentis nostre duriciam suo deside
 rio percutit. sed percussione sanat. Corda
 enim male sana sunt cum nullo dei amore
 faciantur cum per generationis sue erumnas
 non sentiunt. sed vulnerantur ut sanentur quod
 amoris sui spiculis mentes deus
 insensibiles percutit. mox eas sensibi
 les per ardorem caritatis reddit. Unde
 per sponsam in canticis canticorum dicitur vul
 nera caritate ego sum. Male enim sana
 aia atque in hoc exilio ceca securitate pro
 strata nec videbit dominum nec videre req

rebat. percussa autem caritatis spiculis vul
 neratur in intimis affectu pietatis. ardet
 desiderio contemplationis et miro modo vivi
 ficatur ex vulnere quod prius mortua iacebat
 in salute estuat. anxietate etiam videre de
 siderat quem fugiebat. percussione ergo ad
 salutem reducit quod ad securitatem quietis
 intime amoris sui perturbacione revocatur
Sed fauciata mens cum anxietate in deum
 cepit cum contra mundi huius blandimen
 ta despicies ad supernam patriam per deside
 rium tendit ad temptaciones et prorsus
 vertit quicquid amicum prius in seculo bla
 dumque putabat. nam qui peccata ante ama
 re consueverat recte vivente crudeliter im
 pugnat et erectus in deo animus carnis
 sue bella tolerat in quo prius vicisus fuit
 ens delectabiliter iacebat voluptates pri
 sine ad memoriam redeunt et per radicem
 mentem graviter tamen affligunt. Sed dum
 per hoc transitorio labore atterimur a per
 petuo dolore liberamur. hoc Greg. **D**
Quicumque ergo de eterno seculo ad sanctam
 conversionem siue religionem per dei gratiam vo
 caris et conversus fueris siue per flagellari
 onem siue per dilectionem aut quocumque alio
 modo ut supra pluries premissum est fiet
 firmus in proposito nec propter temptaciones
 aliquam impugnationem seu adversitatem
 a sancta intentione et avia salubri quam per
 propter peccata sua penitenda et eternam remu
 neracionem resistat assumpsit. Sed virili
 ter cum adiutorio dei istis impedimentis
 resistat. Cum adest gratia dei aut cooperatio
 agat gratiam deo. et studeat hanc conservare
 in se per humilitatem et simplicitatem cordis
Cum desit propter hoc non deficiat sed per ge
 mitum et piis affectum ad deum iterum eam req
 rat donec inveniatur. Cum vero pulsatus fu
 erit per varias tribulationes et temptatio
 nes patienter sustineat. ne propter hoc in
 stabilis efficiatur. sed per patientiam et lon
 gamimitatem ac prequisitionem consiliorum a
 senioribus timentibus deum has impugna
 b. ij.

trōes studeat in seipso mitigare ac etiā enadere qz impossibile est vt deus illū sine psolatōe derelinquat qui facit qd in se est videlicet temptatōibus paciēter resistendo tribulatōes sustinendo. psilia vt dictū est ab alijs querēdo et ī ipsīs psilijs acquirēdo et in his oībus viriliter agendo ac pseuerādo. qz fide lis est deus. vt dicit apłus paulus qui nō patit nos tēptari sup̄a q̄ possum? sed facit cū temptatōe etiāz p̄uentū vt possumus sustinere. Amātes igit ex hoc pseueremus in via et in p̄ceptis dñi nihil hēsitātes et salui erim? Fili?

De impedimētis et temptatōibus qua patiunt incipientes et nouiter conuersi ante ingressus ordinis et tpe probatōis ac etiā de remedijs contra hoc satis clare informatus sum. Nūc igit audire desidero de p̄nia quam subire debēt penitētes et de seculo ad ordinem conuersi. Et primo quid sit penitētia. Capitulum XIII. Pater.

Penitētia quid sit. sc̄ti doctores in suis dictis diffiniunt. in hoc verba primo ambro. sic dicit. **P** P̄nia siue vere penitere est p̄terita mala plangere et plāgēda itēz nō p̄mittere. Item br̄s greg. penitere est añ acta p̄ctā flere et itēz r̄flenda nō p̄mittere. Et beatus aug. dicit. Penitētia vera est penitēda nō admittere et admissa flere. Dicit etiā br̄s bern̄. Verus penitens est semp in labore et dolore. dolet de p̄teritis. laborat pro futuris cauēdis. Ecce quō sancti patres cōcordāt in vñū asserentes p̄niam esse in dolore p̄p̄torum victorū seu facinorū et de cetero nō admittendorū. Quia qui adhuc agit qd penitet procul dubio penitens non est s̄ irritor. vt dicit ysidorus inanis ē penitētia et infructuosa quo ad salutem

quā sequēs coinquinat culpa. nihil est profunt lamēta si replicent peccata nihil valeremā a malis p̄scere et mala de nouo iterare. dicit etiā ambro. hoc est vera p̄nia cessare a p̄ctō vnde vera p̄nia hoc requirit vt homo de p̄ctis p̄missis doleat et post eadē nō admittat. hoc ceteris stat beatus bern̄. sic dicēs. vera siquid p̄nia est sine intermissiōe omni tpe dolere de peccatis sic plāgere vt nūq̄ cōmissa amplius admittat nec volutate nec facto. hoc bern̄. Qui em̄ vere penitet et digne nō iterat lapsum sed a se om̄nē mortis repellat casum. Nam felix ille est vt ait ambro. Qui in animo hoc psituit vt p̄missa deplangat et plangēda amplius nō admittat. hic talis verus penitēs est et veram p̄niam ducens qz hoc qd nequiter p̄petrauit ex animo dolet. et a similibus vicijs et p̄ctis p̄ponit d̄ cetero firmiter abstinere. d̄ hoc ait richardus de sancto victore diffiniens verā p̄niam sic dicens. vera p̄nia est de p̄terita p̄uaricatōe dolere cū firmo proposito cōfitendi satisfaciēdi et cū omni cautela cauendi vnde publican⁹ vacat h̄c richar. **Q** Quia ad hoc qd homo bene peniteat quatuor erigunt. Primū qd doleat de peccato. Secundū qd cessat vltērius a peccato. Tercū qd proponat cessare peccare v̄s in finē vite sue. Quartū qd emēdet benefaciendo. psitendo. et satisfaciendo. **R** Etiam sciendū qd p̄nia p̄m et h̄mologiam dicitur quasi pena reonax. quia omnis p̄nia penalis esse debet. Nunquā etiāz sine interiori vel exteriori pena vel dolore deo satisfacere potest quis p̄ peccatis aut quia punit deus aut punit homo vñd publicanus percussit pectus ne p̄nteretur. nec vnq̄ dimittit peccatum nisi homo p̄ interiorē dolorem cōteratur. nisi em̄ se se cisse doleat quod psitetur veniam non